

Lautakunnat
Toimialat

VUODEN 2026 TALOUSARVION JA VUOTEEN 2028 ULOTTUVAN TALOUSSUUNNITELMAN LAADINTAOHJEET

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio. Sen hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös kolmea tai useampaa vuotta koskeva taloussuunnitelma (suunnittelukausi), jonka ensimmäinen vuosi on talousarviovuosi.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa valtuusto hyväksyy kunnan toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen.

Talousarvioon otetaan toiminnallisten tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan merkitä brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Siihen tehtävistä muutoksista päättää valtuusto.

Talousarvioesityksen laadinnan perusteet

Kuhmoisten kunnan vuoden 2026 talousarvion laadinnassa henkilöstökulut lasketaan vuonna 2025 maksettavista palkkasummista. Käyttötalouden menojen suunnittelussa toimialojen tulee noudattaa annettua tavoitetalousarviota. Taloussuunnittelija toimittaa henkilöstön palkkatiedot toimialoille henkilöstökulujen laskemista varten.

Kuntaliiton julkaiseman veroennustekehikon mukaan Kuhmoisten kunnan kunnallisverotulot vuonna 2026 ovat **3,379** miljoonaa euroa. Yhteisövero Kuhmoisten kunnalle arvioidaan tilitettävän **0,810** miljoonaa euroa ja kiinteistövero **1,766** miljoonaa euroa. Yhteensä kunnan verotuloiksi arvioidaan vuonna 2026 kertyvän **5,955** miljoonaa euroa. Veroennustekehikko päivittyy syksyn 2025 aikana. Edellä mainittujen ennusteiden laskennassa on käytetty kunnan vuoden 2025 veroprosentteja.

Kuhmoisten kunnan valtionosuuksien kokonaismääräksi vuonna 2026 on arvioitu Kuntaliiton laskelmassa yhteensä **2,804** milj. euroa. Laskelma perustuu valtiovarainministeriön (VM) antamaan arvioon. Kunnan peruspalveluiden valtionosuus olisi **1,975** milj. euroa, verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus **0,352** milj. euroa ja verotulomenetysten korvaus on yht. **0,350** milj. euroa. Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuden palautukseksi on kehyksessä arvioitu **0,118** euroa.

Talousarviokehityksen laadinnassa on hyödynnetty erityisesti vuoden 2024 tilinpäätöslukuja.

Talousarvion laadinnassa määräaikaisten ja sijaisten palkat budjetoidaan omiin tileihin, niitä ei saa sisällyttää vakituisten henkilöstön palkkamenoihin. Palkkojen talousarviokehityksessä on huomioitu nykyiset määräaikaisten ja sijaisten palkat. Toimialan tulee tarkistaa määräaikaisten ja sijaisten palkat vuoden 2024 periaatteiden mukaisiksi.

Palkkojen sivukulut ovat keskimäärin **26 %**, henkilöstömenojen kasvu on keskimäärin **3 %**.

Kirjanpitolain mukaan menot ja tulot on jaksotettava suoriteperusteen mukaisesti. Myös talousarviossa määrärahat ja tuloarviot esitetään suoriteperusteisesti. Sisäiset erät otetaan määrärahoihin ja tuloarvioihin mukaan. **Sisäiset erät budjetoidaan taloussuunnittelijan toimesta.** Materiaalien ja palvelujen hinnat huomioidaan verottomina kuten vuoden 2025 talousarviossa. Arvonlisävero huomioidaan kuitenkin menoissa, jotka eivät kuulu vähennys- eikä palautusjärjestelmän piiriin.

Talousarvio- ja taloussuunnitelmaesityksen sisältö ja esitystapa

Määrärahat

Käyttötalousosaa koskevat talousarvio- ja taloussuunnitelmaesitykset tehdään käyttösuunnitelmatasolla Accuna -budjetointiohjelmassa. Talousarvioesitys on laadittava tilitasolla **10** euron tarkkuudella. Palkkakustannusten sivukuluja ei laskea erikseen, vaan palkkasumma syötetään järjestelmään ja järjestelmä laskee sivukulut automaattisesti.

Kuntien ja kuntayhtymien talousarvion laadinnassa noudatetaan JHS 199 suositusta.

Tavoitteet

Kunkin tulosalueen osalta selvitetään erillisellä dokumentilla suunnittelukauden vaikuttavuus- ja tuotantotavoitteet ja niiden saavuttamiseksi suunnitellut toimenpiteet. **Kunnan talousarvion laadinnasta annettu suositus edellyttää valtuuston sitovien tavoitteiden merkitsemistä talousarviokirjaan.** Talousarviosuosituksen mukaiset toimialakohtaiset tavoite- ym. tekstilomakkeet löytyvät Y-verkkoasemalta "Talousarvio 2026" -kansioista. Lisäksi asetetaan lukumääräiset suoritettavuus- ja tuotantotavoitteet suunnitelmavuosille 2027-2028. Näiden tavoitteiden lisäksi toimiala voi esittää perusteluina ja informaationa myös muita tavoitteita. **Sekä vaikuttavuus- että tuotantotavoitteet tulee määritellä siten, että niiden toteutumisesta voidaan mitata ja arvioida.** Tavoiteasettelussa tulee kiinnittää huomiota siihen, etteivät toimialakohtaiset tavoitteet ole ristiriidassa kuntastrategian kanssa tai että toimialojen tavoitteet eivät ole ristiriidassa keskenään. Tavoitteiden tai tavoitekokonaisuuksien tulee olla oleellisia perustoiminnan kannalta.

Henkilöstösuunnitelmaa laadittaessa noudatetaan seuraavaa järjestystä:

- nykyiset virat ja toimet / muutokset
- uudet virat ja toimet

Talousarviota laadittaessa hallintokuntien on myös tehtävä selvitys siitä, miten monta sijaista/määräaikaista työntekijää määrärahoilla on tarkoitus talousarviovuoden aikana palkata.

Investointihankkeiden osalta talousarvioluvut syötetään erikseen jokaisesta hankkeesta. Alle **10.000** euron suuruisia hankkeita **ei esitetä investointihankkeina, vaan ne esitetään käyttötalousmenoissa**. Vuotuiset määräraha- ja tulorvioesitykset -kohdassa esitetään hankkeen kokonaiskustannukset ajoitettuna suunnitelmakauden eri vuosille. Myös investointikohteeseen saatavat rahoitusosuudet ilmoitetaan. Investointihankkeista tehdään yhteenveto ja ne kerätään valtuustotason kokonaisuuksiksi kuten aikaisempinakin vuosina.

Investoinnin vaikutus käyttötalouteen -kohdassa ilmoitetaan hankkeen arvioidut vuotuiset käyttömenot ja -tulot. Rakennuksen osalta investointimenoa ovat uudisrakennusten lisäksi peruskorjausmenot ja käyttömenona käsitellään muut kuin peruskorjausmenot.

Lisäksi kunnanhallitus antaa toimialoille tuloperusteisen tavoitetalousarvion ohjeeksi vuoden 2026 talousarvion laadinnassa siten, että raamiehdotusta ei saa ylittää ilman perusteltua syytä.

Lautakuntien hyväksymät talousarvioesitykset on toimitettava hallintojohtajalle viimeistään **pe 24.10.2025** mennessä.

KUHMOISTEN KUNNANHALLITUS